

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
กรณีศึกษา พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี¹
Factors Affecting People's Participation in Local Government Case Study of
Bueng Kham Phroi Subdistrict Administrative Organization,
Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province

กรวิช ปทุมยา²
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชฎานันท์ ศุภผลาศัย³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 396 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ ความแตกต่างระหว่าง ตัวแปรโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 20-30 ปี มีการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท มีการรับข่าวสาร 1-2 วัน/สัปดาห์ และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 1-5 ปี ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมในระดับมาก มีเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือการมีส่วนร่วมในการวางแผน รองมาคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

² นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ

โดยภาพรวมต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกันในทุกด้าน ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

A research study on factors affecting people's participation in local government. Case Study of Bueng Kham Phroi Subdistrict Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province The objective is to study the level of Public participation in the local administration of Bueng Kham Phroi Subdistrict Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province and to study the factors affecting people's participation in the local administration of Bueng Kham Phroi Subdistrict Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province This research study The researcher used a questionnaire. (questionnaire) is a tool to collect data from the sample. There were 396 people in the local administration of Bueng Kham Phroi Subdistrict Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and Analysis of the differences between variables were analyzed using t-test with statistical analysis, ANOVA (One-Way Analysis of Variance:

Results of the study found. The personal factors of the sample group found that the people in Bueng Kham Phroi Subdistrict Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province found that most of them were female, aged 20-30 years, having a bachelor's degree. Have a personal business / trading, monthly income 20,001 - 30,000 baht, have news awareness 1-2 days / week and have a period of living in the area 1-5 years. participate in local government Overall, at a high level, yes, when considering each aspect found that The aspect with the highest average was participation in planning, followed by participation in the practice participation in receiving benefits and participation in the evaluation, respectively, and the hypothesis testing results showed that the people in the organization area Administrative of Bueng Kham Phroi Subdistrict, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province with different gender, age, occupation and monthly income. participate in local government overall different When considering each aspect, it was found that participation in local government different in every aspect, including participation in planning participation in action, participation in receiving benefits and Take part in the evaluation with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: participation, local government.

ความเป็นมาของปัญหา

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยได้เริ่มต้นขึ้นในสมัยของรัชกาลที่ 5 มีการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร และสุขาภิบาลท่าฉลอมขึ้นมา โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือเพื่อให้เกิดความสะอาดเรียบร้อยแก่บ้านเมือง และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของรูปแบบการกระจายอำนาจทางการปกครองที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ และส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักที่จะปกครองตนเอง และได้เรียนรู้การปกครองจากการที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ ต่อมาใน ปี พ.ศ. 2475 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จึงมีการปรับปรุงรูปแบบและระเบียบการบริหารราชการของประเทศด้วยการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม แบ่งการบริหารราชการแผ่นดินเป็น 3 ส่วน คือ 1.ส่วนกลาง 2.ส่วนภูมิภาค 3.ส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน

แนวคิดการมีส่วนร่วม เป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนในการร่วมกันตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนา และแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจึงต้องสร้างการมีส่วนร่วมแก่คนในท้องถิ่น โดยให้ประชาชนกำหนดอนาคต และพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง ร่วมจัดทำแผนงาน กิจกรรม โครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง คำนึงถึงศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเป็นหลัก

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และการมีส่วนร่วมนั้นอยู่ในระดับใด เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการบูรณาการร่วมกันระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน สร้างรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินการเก็บข้อมูลและประมวลผล โดยใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนสิงหาคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2564

สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยต่างกันจะมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมนั้น มีนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Arnstien (1969) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลย ย่อมไม่ได้ผล การมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรมนั้นได้จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

Berkley (1975) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการทำงานเท่าที่จะสามารถกระทำได้

William Erwin (1976) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง

นิคม ผัดแสน (2540) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ให้ประชาชนได้คิดค้นแนวทางขึ้นเอง เป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ

อุทัย บุญประเสริฐ (2542) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมใด ๆ ให้ความช่วยเหลือและมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

พีระ พรนวม (2544) การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกัน ในการตัดสินใจร่วมกัน วางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดี ผลเสีย จนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน

กระบวนการมีส่วนร่วม

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980) ได้มีการนำเอากระบวนการมีส่วนร่วมจากนักวิชาการทั้งหลายมาประมวลเป็นแนวคิดหลัก และได้จำแนก รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและ

ประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้อย่างไรได้ เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมิน ผลนั้นสิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนหรือผู้ที่สนใจและมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกันได้เข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำในกระบวนการต่าง ๆ ทั้งในการดำเนินการวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติภารกิจ การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลงานของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน หรือแม้แต่ภาคประชาชนเอง เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการมีส่วนร่วมสามารถจำแนก ตามลักษณะได้เป็น 2 ประเภท คือการมีส่วนร่วมในระดับกิจกรรม คือ การรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น การลงประชามติ และการประชาพิจารณ์ ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับการบริหาร คือ การใช้กลไกทางกฎหมาย และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway) (1951 : 101-103) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

โจน เจ. คลาร์ก (John J. Clarke) (1957 : 87-89) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

อุทัย หิรัญโต นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่างโดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น (อุทัย หิรัญโต, 2523 : 2)

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 26) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของ รัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวอาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐ ในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชนโดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่ามี ความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และห่วงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมา ซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตย ในที่สุด (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2518 : 6-7) โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิธีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน (อนันต์ อนันตกุล, 2521 : 6-7)

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ (อุทัย หิรัญโต, 2523 : 22)

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎหมายที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

นั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามิอิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป (อนันต์ อนันตกุล, 2521 : 10)

จากความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจแก่ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองตนเอง โดยมีอำนาจอิสระในการบริหารจัดการทั้งนี้ก็เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลกลาง โดยสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง และช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยให้กับประชาชนในท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยมีหลักการสำคัญคือ เป็นการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองโดยอิสระพอสมควร ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ลิขิต ธีรเวคิน (2548) กล่าวว่า การกระจายอำนาจการปกครองมีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปได้ 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ความสำคัญในการกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบประชาธิปไตย เนื่องด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วยโครงสร้างส่วนบน คือ ระดับชาติ และโครงสร้างส่วนฐาน คือ ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองอย่างแท้จริง คือ รากแก้ว เป็นรากฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคมในด้านการพัฒนาชนบทโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความอิสระพอสมควร ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็จะต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง จากแนวความคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการกระจายอำนาจไม่เพียงแต่ให้โอกาสแก่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของประเทศอีกด้วย

ความหมายของการกระจายอำนาจ

สำหรับความหมายของการกระจายอำนาจ มีนักวิชาการหลายท่าน เช่น ประทาน คงฤทธิ์ ศึกษากร (2541) ประหยัด หงส์ทองคำ (2526) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

การกระจายอำนาจแบ่งออกได้ 2 ความหมาย คือ

1. การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Size and Boundary) หมายถึง การมอบอำนาจไปให้ท้องถิ่นจัดทำกิจกรรมหรือบริหารสาธารณะภายในท้องถิ่น ซึ่งแต่ละท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตนเอง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล เป็นต้น

2. การกระจายอำนาจตามกิจการ (Function) หมายถึง การมอบอำนาจให้โครงการสาธารณะจัดทำกิจการประเภทใดประเภทหนึ่งเพื่อให้มีอิสระในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับเทคนิคของงานนั้น เช่น การไฟฟ้า การประปา และการโทรศัพท์ เป็นต้น

หลักการกระจายอำนาจ

เทอร์ตัน (Turton, 1987) ได้ให้หลักการกระจายอำนาจว่าเมืองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความเป็นนิติบุคคล (Artificial Person) การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างจากองค์การของรัฐบาลกลาง การเมืองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณทรัพย์สินหนี้สินและมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่

เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งในการกระจายอำนาจการปกครอง เพราะหากองค์การนั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์การเช่นนี้ก็จะไม่มีลักษณะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเองตลอดจนมีอิสระพอสมควร ในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่ก็มีข้อน่าสังเกตว่า อำนาจอิสระของการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพอสมควรไม่มากจนเกินไป จนทำให้เกิดความกระทบกระเทือน ต่อเอกภาพและอธิปไตย (Unity and Sovereignty) ของประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่เป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้และมีองค์กรที่จำเป็นสำหรับหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ และบริหารกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ของตนเท่านั้น

3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นประชารัฐนั้น อาจทำได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมท้องถิ่นเฉพาะการ ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่านั้น ถึงกับสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจจะทำได้

4. มีงบประมาณของตนเอง องค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วย การให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บและบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้ เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมด ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้การบริหารและการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

จากความหมายของการกระจายอำนาจที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่น มีความสำคัญคือ การทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้จักการปกครองตนเอง สร้างความรู้ความเข้าใจระบบการเมืองการปกครองในท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ระบบการเมืองในระดับชาติ ทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง และเป็นการส่งเสริมให้ท้องถิ่นเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง โดยหลักการในการกระจายอำนาจคือ ความเป็นนิติบุคคล มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหาร และมีงบประมาณของตนเอง

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 19,659 คน โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 396 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามใช้แบบสอบถาม แบ่งออก 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วแจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี เพื่อขอความร่วมมือให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยชี้แจงถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องศึกษา เก็บข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเต็มใจให้ความร่วมมือ ทำให้ข้อมูลที่ได้น่าเชื่อถือมากที่สุด โดยการเก็บแบบสอบถามจะครอบคลุมในพื้นที่ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้นำประมวลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ในการทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้สถิติ t-test (Independent sample t-test) และใช้สถิติ F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ ปัจจัยส่วนบุคคล โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

1. สรุปผลการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนในเขตตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 396 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้ที่ 20,001-30,000 บาท มีการรับรู้ข่าวสาร 1-2 วัน/สัปดาห์ และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 1-5 ปี

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการวางแผน รองมาคือการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ

3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และรายได้แตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษาที่ต่างกันมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า

ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีให้ความสำคัญเกี่ยวกับของการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีมีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับ อบต. เพื่อนำเสนอปัญหาและความต้องการในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกับ อบต. เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับ อบต. รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สนับสนุนทุนทรัพย์ให้แก่ อบต. บึงคำพร้อย ในการทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน ออกแรงกายในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชน อีกทั้งได้มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากนโยบายของ อบต. ได้รับประโยชน์จากมาตรการในการช่วยเหลือเยียวยาต่าง ๆ และได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน และมีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบทรัพย์สินและงบประมาณต่าง ๆ สังเกตการณ์ การทำงานของผู้รับเหมาจ้างงานภายนอกที่เข้ามาทำงานภายในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารงานของ อบต. ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิศมร เพิ่มพูน (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอลำลูกกา จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอลำลูกกา จังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยฐิติมา อุดมศรี (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในคลองบางปลากด อำเภอยะหมื่นเจ็ดเสมียน จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาพรวมต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกันในทุกด้าน ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติมา อุดมศรี (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศมร เพิ่มพูน (2561) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา สามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดียิ่งขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการทุกขั้นตอนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชนทุกคนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีควรจัดการสัมมนาเพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการบริหารงานไปได้โดยการมีส่วนร่วม มิใช่เพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีการศึกษาดูงานจากหน่วยงานอื่นที่เป็นที่ยอมรับ เกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมการบริหารงานอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ทำให้ไม่ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับแต่ละด้านส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหากมีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาประกอบ จะได้ข้อมูลเชิงลึกและสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ของด้านต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นได้มากขึ้น

3. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพียงอย่างเดียว ควรหาหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐที่มีความประสบความสำเร็จในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เพื่อผลการวิจัยจะมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล เข็มนาจิตร์, (2557), ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์, มหาวิทยาลัยธนบุรี.
- กรมการปกครอง, (2564), สถิติรายงานจำนวนประชากรจังหวัดปทุมธานี.
- ฐิติมา อุดมศรี, (2555), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ตระกูล มีชัย , (2538), การกระจายอำนาจ, กรุงเทพมหานคร.
- พิศมร เพิ่มพูน, (2561), ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสืบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว, มหาวิทยาลัยธนบุรี.
- ศุภสวัสดิ์ชัชวาลย์, (2545), การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.
- สมจินตนา คุ่มภัย, (2559), ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบที่บูรณาการแผนชุมชนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สิริพัฒน์ ลาภจิตร, (2552), ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรินช้ำราบ จังหวัดอุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์.(2545). รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย, (2564).